

Predict Academic Procrastination Based on Personality Traits, Perfectionism and Exam Anxiety in High School Students in Qom

Sohrab Abdi Zarrin¹, Samane Sadat Mosavi^{2*}

1. Scientific Board, Department of Educational Sciences, University of Qom, Qom, Iran
2. M.A in Educational Sciences, University of Qom, Qom, Iran

(Received: August 5, 2019; Accepted: December 14, 2020)

Abstract

The aim of this study was to investigate the role of personality traits, perfectionism and exam anxiety on high school students' academic procrastination. Research data were collected by survey method and questionnaire by multi-stage cluster sampling method from 368 high school students in Qom. For investigate on academic procrastination (dependent variables) and exam independent variables, were used of Solomon & Rothblum Procrastination Questionnaire (1984), Neo Personality Questionnaire (1985), Besharat's Multidimensional Perfectionism Questionnaire (2007), and Abulqasemi's Exam Anxiety Questionnaire (1996). The results of Spearman correlation test (abnormal distribution) showed that the relationship between the independent variables (personality traits, perfectionism and exam anxiety) and the dependent variable (academic procrastination) is statistically significant and directional and it can be said that with the increase of perfectionism and exam anxiety in students, the rate of procrastination in them increases. The results of simple and multiple simultaneous regression analysis showed that the variables of personality traits, perfectionism and exam anxiety can predict 0.50 dependent variables of academic procrastination.

Keywords: Academic procrastination, Exam anxiety, Perfectionism, Personality traits.

پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر قم

سهراب عبدی زرین^۱، سمانه سادات موسوی^{۲*}

۱. هیأت علمی، گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه قم، قم، ایران

۲. کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه قم، قم، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۱۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۲۴)

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش ویژگی‌های شخصیتی، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان در اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی بود. داده‌های تحقیق با روش پیمایش و ابزار پرسشنامه با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از ۳۶۸ دانش‌آموزان مقطع تحصیلی متوسطه شهر قم جمع‌آوری شد. برای سنجش متغیرهای اهمال‌کاری (متغیر وابسته) و متغیرهای مستقل به ترتیب از پرسشنامه اهمال‌کاری سولومون و راثلوم (۱۹۸۴)، پرسشنامه شخصیتی نئو (۱۹۸۵)، پرسشنامه کمال‌گرایی چندبعدی بشارت (۱۳۸۶) و پرسشنامه اضطراب امتحان ابوالقاسمی و همکاران (۱۳۷۵) استفاده شد. نتایج آزمون همبستگی نشان داد رابطه هم‌تغییری بین متغیرهای مستقل (ویژگی شخصیتی، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان) و متغیر وابسته (اهمال‌کاری تحصیلی) از نظر آماری معنادار و هم‌جهت است و می‌توان گفت با افزایش میزان کمال‌گرایی و اضطراب امتحان در دانشجویان، میزان اهمال‌کاری در آن‌ها افزایش می‌یابد. همچنین، نتایج تحلیل رگرسیون ساده و چندگانه همزمان نشان داد متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان می‌توانند ۰/۵۰ متغیر وابسته اهمال‌کاری تحصیلی را پیش‌بینی کنند.

واژگان کلیدی: اضطراب امتحان، اهمال‌کاری تحصیلی، کمال‌گرایی، ویژگی‌های شخصیتی.

مقدمه

اهمال‌کاری در جوامع مدرن از جمله مشکلات جدی در زندگی روزمره و محیط آموزشی به شمار می‌رود و چرایی آن از دیرباز مورد توجه روان‌شناسان بوده است. محققان در تعریف اهمال‌کاری^۱ به کاهلی و امروز و فردا کردن در انجام کارهای مهم در زمان مورد انتظار همراه با تجارب ذهنی ناراحت‌کننده اشاره کرده‌اند (الیس و نال^۲، ۱۳۸۲). اهمال‌کاری دربارهٔ تکالیف تحصیلی یک مشکل رایج در میان دانش‌آموزان است و از مهم‌ترین علل شکست یا موفق‌نشدن فراگیران در یادگیری و دستیابی به برنامه‌های پیشرفت تحصیلی است. اهمال‌کاری تحصیلی به شرایطی اطلاق می‌شود که در آن، شخص می‌داند نیاز دارد تکلیفی تحصیلی را انجام دهد یا فعالیتی مرتبط با مدرسه را به عهده بگیرد، اما به دلایلی در برانگیختن برای انجام آن‌ها در چارچوب زمانی مورد انتظار شکست می‌خورد (اکرم و گراس^۳، ۲۰۰۵). اهمال‌کاری تحصیلی می‌تواند به صورت به تأخیر انداختن اهداف تحصیلی به مرحله‌ای که عملکرد بهینه به‌شدت از دسترس دور می‌شود، تعریف شود که منجر به یک حالت پریشانی روان‌شناختی می‌شود (جیانو^۴ و همکاران، ۲۰۱۱). برخی پژوهشگران معتقدند که حدود ۸۰ درصد از دانش‌آموزان و دانشجویان با این مشکل مواجهند (نصری، شاهرخی و دماوندی، ۱۳۹۲).

شناخت متغیرهای پیش‌بین اهمال‌کاری تحصیلی، از یک‌سو پیشگیری از پیامدهای شکست در مدرسه و پدیدآوری محیطی خوشایند برای یادگیری را افزایش می‌دهد و از سوی دیگر می‌تواند در دستیابی به روش‌های مناسب و تکیه بر اولویت‌های کاربردی کمک کند (واتسون^۵، ۲۰۰۱). تحقیقات بسیاری در حوزهٔ اهمال‌کاری تحصیلی به بحث در خصوص تعیین‌کننده‌های آن پرداخته‌اند و درک فرایندهایی که منجر به اهمال‌کاری تحصیلی می‌شود را در دستور کار خود قرار داده‌اند و عوامل

-
1. Procrastination
 2. Ellis & Knaus
 3. Ackerman & Gross
 4. Jiao
 5. Watson

متعددی را به عنوان علل اهمال کاری شناسایی کرده‌اند که از آن جمله می‌توان به خودناتوان‌سازی (استیل^۱، ۲۰۰۷)، ترس از ارزیابی منفی و اضطراب (فریچ، یونگ و هیکسون^۲، ۲۰۰۳) و ویژگی‌های شخصیتی (واتسون، ۲۰۰۱) اشاره کرد. با توجه به پژوهش‌های انجام گرفته، اهمال کاری با دو مدل عمده شخصیت ارتباط دارد: مدل سه عاملی شامل برون‌گرایی^۳، روان‌نژندی^۴ و روان‌پریشی (آیزنک و آیزنک^۵، ۱۹۸۵) و مدل پنج عاملی شامل روان‌نژندی (روان‌رنجورخویی)، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری (گشودگی به تجربه)^۶، موافق بودن (دلپذیر بودن)^۷ و با وجدان بودن (مسئولیت‌پذیری)^۸ (کاستا و مک‌کری^۹، ۱۹۹۲). بر اساس مدل اخیر، اهمال کاری با هشیاری پایین و روان‌نژندی رابطه دارد (واتسون، ۲۰۰۱).

کمال‌گرایی^{۱۰} یکی از متغیرهایی است که می‌تواند به طور بالقوه بر اهمال کاری تحصیلی تأثیر گذارد. نتایج چندین پژوهش (برای مثال کاپان^{۱۱}، ۲۰۱۰) نشان داده است که اهمال کاری تحصیلی و کمال‌گرایی با یکدیگر در ارتباط هستند. افرادی که کمال‌گرا از نوع خویش‌نمدار^{۱۲} هستند دارای چند ویژگی عمده هستند. این افراد تمایل دارند معیارهای سختگیرانه و غیر واقع‌بینانه‌ای برای خود وضع کنند و بر نقص و شکست خود در عملکردشان تمرکز کنند. در مقابل، افرادی که کمال‌گرا از نوع دیگرمدار^{۱۳} هستند انتظارات افراطی از دیگران دارند، دیگران را به صورت منفی و انتقادی ارزشیابی می‌کنند و نسبت به آن‌ها با خصومت و سرزنش برخورد می‌کنند. همچنین، افرادی که

1. Steel
2. Firtzsche, Yang & Hickson
3. Extraversion
4. Neuroticism
5. Eysenck & Eysenck
6. Openness to experience
7. Agreeableness
8. Conscientiousness
9. Costa & McCrae
10. Perfectionism
11. Capan
12. Self perfectionism
13. Other perfectionism

کمال‌گرایی از نوع جامعه‌مدار^۱ هستند خود را ملزم به رعایت معیارها و برآورده کردن انتظارات تجویز شده از سوی افراد مهم می‌دانند تا از این طریق بتوانند تأیید آن‌ها را کسب کنند (هویت و فلت^۲، ۲۰۰۳).

از طرف دیگر، همان‌طور که عنوان شد اهمال‌کاری دارای مؤلفه‌های شناختی- رفتاری و عاطفی است و این ویژگی‌ها درباره اضطراب امتحان نیز صادق است. مؤلفه شناختی اضطراب امتحان همان جنبه نگرانی است که به خطاهای شناختی برمی‌گردد و در واقع، توجه آگاهانه فرد در مورد عملکردش است. مؤلفه‌های هیجانی آن اشاره به برانگیختگی هیجانی واقعی دارد که فرد در حین آزمون تجربه می‌کند و با علائم جسمی و تنش مشخص می‌شود. مؤلفه رفتاری آن شامل سازو کارهای مقابله‌ای گوناگون است که افراد برای کنار آمدن با اضطراب و پیامدهای شناختی و رفتاری نهایی مثل تفکر وابسته به تکلیف، شناخت و توجه و یا عملکرد واقعی مورد استفاده قرار می‌دهند. پژوهش سولومون و راثبلوم^۳ (۱۹۸۴) نشان می‌دهد که ترس از شکست در امتحان که یک پاسخ اضطرابی است، باعث می‌شود که سطح اضطراب فرد بالا برود. در نتیجه فرد برای کاهش اضطراب، دچار اهمال‌کاری تحصیلی می‌شود تا اضطرابش را به تأخیر بیاورد.

در زمینه اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان تحقیقات تجربی چندی در ایران و کشورهای دیگر انجام شده است. عبدالمحمدی، غدیری صورمان‌آبادی و ابراهیم‌زاده (۱۳۹۹) نشان دادند از بین مؤلفه‌های شخصیت، روان‌رنجورخویی و وظیفه‌شناسی، بیش‌ترین توان را در پیش‌بینی تعلل‌ورزی دانش‌آموزان دارند. همچنین، روان‌رنجورخویی به صورت مثبت و وظیفه‌شناسی به صورت منفی، تعلل‌ورزی را پیش‌بینی می‌کنند و سازگاری اجتماعی نیز به صورت معناداری تعلل‌ورزی را تبیین می‌کند.

نتایج تحقیق دانشگر سلوکلوبی (۱۳۹۵) نشان داد متغیرهای برون‌زا (پنج عامل شخصیت) به ترتیب روان‌رنجورخویی، توافق، برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و تجربه‌گرایی دارای بیشترین تا کمترین ضریب همبستگی با اهمال‌کاری تحصیلی هستند. رنجبر (۱۳۹۳) نیز نتیجه گرفت که اهمال‌کاری

1. Socialist perfectionism
2. Hewitt & fleet
3. Solomon & Rothblum

تحصیلی تحت تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و راهبردهای خودگردانی قرار دارد و روان‌رنجورخوبی، برون‌گرایی به صورت مستقیم با اهمال‌کاری تحصیلی رابطه دارند، وظیفه‌شناسی به صورت منفی اثر مستقیم بر اهمال‌کاری تحصیلی دارد و بین‌گشودگی به تجربه با اهمال‌کاری رابطه منفی وجود دارد. عاشوری (۱۳۹۳) نیز نشان داد بین اهمال‌کاری تحصیلی با وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و موافق‌بودن، رابطه منفی و با روان‌رنجوری و انعطاف‌پذیری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج پژوهش غلامی (۱۳۹۴) در بررسی رابطه خودکارآمدی و ابعاد کمال‌گرایی با اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر قم بیان‌کننده آن است که کمال‌گرایی بیشترین سهم را در تبیین واریانس اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دارد. همچنین نتایج پژوهش شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۴) نشان می‌دهد اضطراب امتحان به طور مثبت می‌تواند اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی کند. یافته‌های پژوهش نصری، شاهرخی و دماوندی (۱۳۹۲) نشان داد با افزایش میزان کمال‌گرایی و اضطراب امتحان در دانشجویان، میزان اهمال‌کاری در آن‌ها افزایش می‌یابد. کوثری (۱۳۹۱) دریافت بین اهمال‌کاری تحصیلی و اضطراب امتحان، رابطه مثبت معنادار وجود دارد. بین دانش‌آموزان دختر و پسر در میزان اهمال‌کاری تفاوت معناداری وجود ندارد. هرچند میزان اهمال‌کاری پسران کمی بیشتر است.

کیم، فرناندز و تریر^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی اثرات مدل پنج‌عاملی صفات شخصیتی را با هدف درک پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی را بررسی کردند و اثر اهمال‌کاری فعال و غیر فعال بر عملکرد تحصیلی مورد آزمون قرار دادند. نتایج پژوهش آنان نشان داد برون‌گرایی و روان‌رنجوری به اهمال‌کاری فعال مرتبط می‌باشند. علاوه بر این، اهمال‌کاری فعال، پیش‌بینی‌کننده بهتر معدل از مدل پنج‌عاملی و اهمال‌کاری منفعل است. کیلبرت، نائوفل و یان سی^۲ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بین کمال‌گرایی و اهمال‌کاری ارتباط شایان توجهی وجود دارد. نتایج یافته‌های آن‌ها نشان داد که افراد اهمال‌کار فقط زمانی مشغول اهمال‌کاری می‌شوند که تکلیف مربوطه ارزیابی‌کننده و تهدیدکننده باشد. وقتی تکلیف یکسانی بدون ارزیابی از آن‌ها خواسته شود، اهمال‌کاران به خوبی آن را انجام می‌دهند، اما موقعی که خطر ارزیابی وجود داشته باشد از انجام آن

1. Kim, Fernandez & Terrier

2. Klibert, Naufel & Yancey

خودداری می‌کنند. پس اگر قرار است افراد اهمال‌کار دست از اهمال‌کاری بردارند، باید خطر ارزیابی از بین برود. فلت، پانیکو^۱ و هویت (۲۰۱۳) در پژوهشی به بررسی کمال‌گرایی به عنوان نوعی از رفتار و اهمال‌کاری پرداختند. آن‌ها در پژوهش‌های خود چنین اظهار داشتند که بُعد نگرانی (از مؤلفه‌های ابعاد کمال‌گرایی) پیش‌بینی‌کننده اهمال‌کاری است. به این معنا که افراد کمال‌گرا که در بُعد نگرانی امتیاز بالایی کسب می‌کنند، اهمال‌کارتر هستند.

یافته‌های پژوهش کاپان (۲۰۱۰) حاکی از آن بود که ارتباط منفی و معناداری میان اهمال‌کاری تحصیلی و کمال‌گرایی خویش‌مدار وجود دارد و کمال‌گرایی خویش‌مدار قادر به پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی است. کاپان در تبیین این یافته اظهار می‌دارد کمال‌گرایان خویش‌مدار افرادی هستند که استانداردهای سخت و بالایی برای خود در نظر گرفته و از آن‌ها پیروی می‌کنند. این افراد در انجام وظایف خود بسیار بلندپروازند و دقیق عمل می‌کنند. او آن‌ها را دارای مسند مهارگذاری درونی دانسته و معتقد است که منابع انگیزشی این دسته از کمال‌گرایان درونی است. بدین جهت، هنگامی که به موقعیتی برخورد کنند که مستلزم تلاش و کسب موفقیت است، در عوض اجتناب از آن، تمایل دارند به آن نزدیک شوند. در پژوهش کاپان، ارتباط معناداری میان سایر ابعاد کمال‌گرایی (دیگرمدار و جامعه‌مدار) و اهمال‌کاری تحصیلی به دست نیامد.

نتیجه مطالعه کگان و همکاران (۲۰۱۰) نشان داد اهمال‌کاری تحصیلی با نظم و سازماندهی به عنوان یکی از ابعاد کمال‌گرایی، به صورت منفی در ارتباط است. یافته دیگر این مطالعه حاکی از وجود یک رابطه مثبت معنادار بین اهمال‌کاری تحصیلی و بُعد انتقادگری والدین، در سازه کمال‌گرایی بود؛ اما زمانی که پژوهشگران داده‌های خود را وارد یک مدل مفهومی کردند و از روش تحلیل مسیر به منظور بررسی بیشتر استفاده کردند، متوجه شدند که به لحاظ آماری ارتباط معناداری بین دو بُعد کمال‌گرایی (نظم و سازماندهی و انتقادگری والدین) و اهمال‌کاری تحصیلی وجود ندارد.

نتایج پژوهش بالیکس و دیورو^۲ (۲۰۰۷) نشان داد میزان شیوع اهمال‌کاری ۲۳ درصد است.

-
1. Panico
 2. Balkis & Dura

اهمال‌کاری زن‌ها کمی بیشتر از مردها بود که از لحاظ آماری معنادار نیست. همچنین هر چه میزان اهمال‌کاری افراد بالاتر باشد میزان معدل درسی پایین‌تر نشان می‌دهد. نتایج پژوهش سنو^۱ (۲۰۰۸) نشان داد دانشجویان با نمره بالای کمال‌گرایی خودمدار نسبت به دیگر دانشجویان، رفتارهای اهمال‌کارانه تحصیلی کمتری نشان دادند. در ضمن، خوداثربخشی به طور کامل ارتباط بین اهمال‌کاری تحصیلی و کمال‌گرایی خودمدار را تبیین می‌کرد. استیل (۲۰۰۷) در پژوهشی، ماهیت اهمال‌کاری تحصیلی را به صورت مقاله‌ای مروری و فراتحلیلی بررسی کرد. او در این پژوهش علل اهمال‌کاری را بر مبنای ۶۹۱ پژوهش همبستگی مورد مطالعه قرار داد. نتایج این فراتحلیل نشان داد روان‌رنجوری سرکش و هیجان‌خواهی، همبستگی ضعیفی با اهمال‌کاری دارند. همچنین اجتناب از تکلیف، به تعویق انداختن تکلیف، خودکارآمدی، تکانش‌گری و با وجدان بودن پیش‌بینی‌کننده‌های قوی برای اهمال‌کاری می‌باشند.

شناخت متغیرهای پیش‌بین اهمال‌کاری تحصیلی، از یک‌سو پیشگیری از پیامدهای شکست در مدرسه و پدیدآوری محیطی خوشایند برای یادگیری را افزایش می‌دهد و از سوی دیگر می‌تواند در دستیابی به روش‌های مناسب و تکیه بر اولویت‌های کاربردی کمک کند. از آنجا که اهمال‌کاری تحصیلی پیامدهای مهم عینی (مانند دست‌دادن فرصت‌ها، زمان، درآمد) و عاطفی (مانند تضعیف روحیه، افزایش استرس و اضطراب، عصبانیت و انگیزه پایین) را در فراگیران به وجود می‌آورد، شناسایی عوامل موثر بر اهمال‌کاری اهمیت فراوانی دارد؛ زیرا با شناسایی این عوامل از پیامدهای منفی آن در زمینه مسائل روانی و تحصیلی پیشگیری می‌شود. در واقع، اساسی‌ترین وجهی که انجام این پژوهش را ضروری می‌کند، تأثیر نامطلوب اهمال‌کاری تحصیلی و پیامدهای ناشی از آن به لحاظ تجربی و نظری و همچنین ضرورت زندگی امروز در جهت استفاده بهینه از سرمایه زمانی دانش‌آموزان است. با توجه به آنچه بیان شد، هدف اصلی این پژوهش، پاسخ به این پرسش‌ها است که:

۱. ویژگی‌های شخصیتی چه تأثیری بر میزان اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی دارد؟

۲. کمال‌گرایی چه تأثیری بر میزان اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی دارد؟
۳. اضطراب امتحان چه تأثیری بر میزان اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر پیمایشی است و جامعه آماری پژوهش، کلیه دانش‌آموزان پایه دهم مشغول به تحصیل در ناحیه ۲ شهر قم و در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ هستند که طبق آمار آموزش و پرورش، تعداد آن‌ها دقیقاً ۸۸۹۶ نفر بود. بر اساس جدول کرجسی و مورگان، حجم نمونه برابر ۳۶۸ نفر به دست آمد و پس از آن، از روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای برای انتخاب نمونه استفاده شد. در این روش نمونه‌گیری، ابتدا از میان دبیرستان‌های ناحیه دو در شهر قم، دبیرستان‌های ناحیه به صورت تصادفی (سه دبیرستان دخترانه و چهار دبیرستان پسرانه) انتخاب شدند و سپس از درون هر دبیرستان چند کلاس پایه دهم را به شکل تصادفی انتخاب کرده و پرسشنامه‌ها برای گردآوری داده‌های پژوهش در بین دانش‌آموزان توزیع شد.

در پژوهش حاضر اهمال‌کاری تحصیلی متغیر وابسته و ویژگی شخصیتی، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان متغیرهای مستقل هستند و داده‌های لازم با پرسشنامه‌هایی به شرح ذیل جمع‌آوری شد:

پرسشنامه اهمال‌کاری تحصیلی سولومون و راثلوم (۱۹۸۴): این پرسشنامه دارای ۲۷ گویه است که سه مؤلفه آماده‌شدن برای امتحانات (۸ گویه)، انجام تکالیف (۱۱ گویه) و انجام مقاله‌های پایان‌ترم (۸ گویه) را در مقیاس پنج‌درجه‌ای از هرگز (نمره ۱) تا همیشه (نمره ۵) می‌سنجد، حداکثر نمره در این پرسشنامه ۹۵ و حداقل نمره ۶۷ است. پژوهش‌جوکار و دلاورپور (۱۳۸۶) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۱ را برای این مقیاس گزارش می‌کند.

پرسشنامه ویژگی شخصیتی نئو (NEO-FFI) کاستا و مک کری (۱۹۸۵): این پرسشنامه شامل ۶۰ گویه است که پنج عامل شخصیت شامل روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، موافق‌بودن و با وجدان بودن را می‌سنجد. حداکثر نمره در این پرسشنامه ۱۰۰ و حداقل نمره ۲۰ است. حق‌شناس، بهره‌دار، و رحمن ستایش (۱۳۸۸) ضریب پایایی این پرسشنامه را در ایران از ۰/۶۸ تا ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند.

پرسشنامه کمال‌گرایی چندبُعدی بشارت (۱۳۸۶): بر مبنای مقیاس کمال‌گرایی هویت و فلت ساخته شده و شامل ۳۰ گویه است که سه مؤلفه را بررسی می‌کند. ۱۰ ماده اول به کمال‌گرایی خویش‌مدار، ۱۰ ماده دوم به کمال‌گرایی دیگرمدار و ۱۰ ماده سوم به کمال‌گرایی جامعه‌مدار می‌پردازند که در یک طیف پنج‌درجه لیکرتی از نمره ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) اندازه‌گیری می‌شود. حداقل نمره در این پرسشنامه ۱۰ و حداکثر ۵۰ است. این پژوهشگر ضریب پایایی فرم ایرانی مقیاس کمال‌گرایی را با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه کرد که به ترتیب، برای کمال‌گرایی خودمدار، کمال‌گرایی دیگرمدار و کمال‌گرایی جامعه‌مدار ۰٫۹۰، ۰٫۹۱ و ۰٫۸۱ به دست آمد.

پرسشنامه اضطراب امتحان ابوالقاسمی و همکاران (۱۳۷۵): شامل ۲۵ گویه است که که آزمودنی بر اساس یک مقیاس چهارگزینه‌ای (هرگز = صفر، به ندرت = ۱، گاهی اوقات = ۲ و اغلب اوقات = ۳) به آن پاسخ می‌گوید. حداقل نمره در این پرسشنامه صفر و حداکثر نمره ۷۵ است. هرچه فرد نمره بالاتری کسب کند نشان‌دهنده اضطراب بیشتری است. سازندگان مقیاس اضطراب امتحان، نتایج ضرایب آلفا کل نمونه، آزمودنی‌های دختر و آزمودنی‌های پسر را به ترتیب، ۰٫۹۴، ۰٫۹۵ و ۰٫۹۲ اعلام کردند.

روایی یا اعتبار میزان انطباق بین تعریف مفهومی متغیر با تعریف عملیاتی آن است. برای تعیین روایی ابزار اندازه‌گیری، از سه روش روایی محتوایی، روایی تجربی (عینی) و روایی سازه استفاده می‌شود. در این پژوهش، از پرسشنامه استاندارد و روایی تجربی استفاده شد. پایایی، ناظر بر ویژگی تکرارپذیری اندازه‌گیری و ثبات در نتایج پژوهش در صورت تکرار آن است؛ محاسبه آلفای کرونباخ یکی از روش‌های سنجش تحلیل پایایی ابزار اندازه‌گیری است. ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق بر اساس داده‌های پژوهش در جدول ۱ بیان شده است.

جدول ۱. ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش

ردیف	ابعاد	تعداد سؤالات	ضریب آلفای کرونباخ
۱	اضطراب امتحان	۲۵	۰٫۹۴۸
۲	آزمون شخصیتی نئو	۶۰	۰٫۶۴۳
۳	کمال‌گرایی	۳۰	۰٫۸۲۵
۴	اهمال‌کاری تحصیلی	۲۱	۰٫۸۷۵

یافته‌های پژوهش

براساس یافته‌های توصیفی، حدود ۴۸٫۴ درصد از پاسخگویان پسر و حدود ۵۱٫۶ درصد از پاسخگویان دختر هستند. حدود ۳۱٫۳ درصد از پاسخگویان از رشته تحصیلی انسانی، حدود ۴۱٫۳ درصد از پاسخگویان از رشته تحصیلی کاردانش، حدود ۵٫۲ درصد از پاسخگویان از رشته تحصیلی ریاضی و حدود ۲۲٫۳ درصد از پاسخگویان از رشته تحصیلی تجربی بودند. حدود ۶ درصد از پاسخگویان دارای معدل زیر ۱۴ بودند، حدود ۲۴٫۵ درصد معدل بین ۱۵ تا ۱۶ داشتند، حدود ۴۵٫۹ درصد دارای معدل بین ۱۷ تا ۱۹ بودند و حدود ۲۳٫۶ درصد معدل ۱۹ به بالا داشتند.

جدول ۲. توصیف متغیرها و ابعاد برحسب میانگین و واریانس

متغیرها	ابعاد	میانگین	واریانس	آماره K-S	سطح معناداری
اهمال‌گری	مطالعه برای امتحان	۱۴٫۱۸	۳٫۲۱	۰٫۰۹۳	۰٫۰۰۰
	تکالیف	۱۸٫۶۷	۴٫۷۱	۰٫۰۶۷	۰٫۰۰۰
	مقالات، پروژه	۱۳٫۳۳	۳٫۸۴	۰٫۰۶۱	۰٫۰۰۲
	احساس ناراحتی	۱۷٫۵۱	۴٫۳۵	۰٫۰۹۶	۰٫۰۰۰
اضطراب امتحان	اضطراب امتحان	۳۱٫۷۸	۱۷٫۵	۰٫۰۳۶	۰٫۲۰۰
کمال‌گرایی	کمال‌گرایی خویشتن‌مدار	۳۱٫۳	۵٫۹۱	۰٫۰۷	۰٫۰۰۰
	کمال‌گرایی دیگرمدار	۳۱٫۴۸	۵٫۸۲	۰٫۰۸۲	۰٫۰۰۰
	کمال‌گرایی جامعه‌مدار	۳۱٫۸۲	۶٫۶۷	۰٫۰۶۲	۰٫۰۰۲
ویژگی‌های شخصیتی	ویژگی شخصیتی N	۲۳٫۴۲	۶٫۹۶	۰٫۰۶۹	۰٫۰۰۰
	ویژگی شخصیتی E	۱۹٫۹۵	۶٫۶۸	۰٫۰۶۷	۰٫۰۰۰
	ویژگی شخصیتی O	۲۱٫۷	۴٫۵۷	۰٫۰۹۷	۰٫۰۰۱
	ویژگی شخصیتی A	۲۰٫۰۱	۴٫۷۵	۰٫۰۶۲	۰٫۰۰۲
	ویژگی شخصیتی C	۱۵٫۱۶	۷٫۲۲	۰٫۰۴۵	۰٫۰۶۸

توصیف آماری (میانگین و انحراف معیار) ابعاد متغیرهای پرسشنامه و آماره کولموگروف-اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفته و نتایج آن در جدول ۲ آمده است. آماره کولموگروف-اسمیرنوف نشان می‌دهد که توزیع نرمال نیست و باید از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده کرد. از آنجا که متغیرهای تحقیق، توزیع نرمال ندارند به جای آزمون همبستگی پیرسون که مختص توزیع نرمال و خطی است از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شد. خروجی اجرای آزمون در جدول ۳ نمایش داده شده است.

جدول ۳. جدول همبستگی بین متغیرهای تحقیق

متغیرها	کمال‌گرایی	اضطراب امتحان	ویژگی‌های شخصیتی	اهمال‌کاری
کمال‌گرایی	۱			
اضطراب امتحان	۰٫۲۲۱**	۱		
ویژگی‌های شخصیتی	-۰٫۱۳۶**	۰٫۱۱۴**	۱	
اهمال‌کاری	۰٫۱۳۹**	۰٫۳۶۳**	۰٫۳۴۷**	۱

** معناداری در سطح ۹۹ درصد

خروجی آزمون همبستگی اسپیرمن بین متغیرهای اصلی تحقیق نشان می‌دهد همه ضرایب همبستگی در سطح ۰٫۰۱ و با ۹۹ درصد اطمینان، معنادار بودند. رابطه بین کمال‌گرایی و اهمال‌کاری از لحاظ آماری معنادار، هم‌جهت اما ضعیف است. رابطه هم‌تغییری بین اضطراب امتحان و اهمال‌کاری و رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی نیز از نظر آماری معنادار و هم‌جهت و شدت رابطه در سطح متوسط است. میان متغیرهای مستقل کمال‌گرایی، ویژگی‌های شخصیتی و اضطراب امتحان، رابطه آماری معنادار ضعیفی وجود دارد. این اطلاعات مهم است چون اگر بین متغیرهای مستقل تحقیق، روابط آماری در سطح متوسط یا قوی وجود داشت، آن وقت باید وزن تأثیر و پیش‌بینی‌کنندگی هر متغیر مستقل با توسل به تحلیل مسیر مشخص می‌شد. در جدول ۴، ضریب همبستگی اسپیرمن بین ابعاد مختلف متغیرهای پژوهش نیز مشخص شده است.

جدول ۴. همبستگی بین متغیرهای مستقل و اهمال‌کاری دانش‌آموزان

اهمال‌کاری					متغیرهای مستقل
کل	احساس ناراحتی	مقالات، پروژه	تکالیف	مطالعه امتحان	
۰٫۳۶۶**	-	۰٫۲۷۲**	۰٫۲۷۹**	۰٫۳۱۸**	اضطراب امتحان
۰٫۱۴۸**	۰٫۲۵۲**	-	-	-	کمال‌گرایی
-	۰٫۲۴۰**	-	-	-	کمال‌گرایی خویش‌مدار
-	۰٫۱۴۳**	-	-	-	کمال‌گرایی دیگرمدار
۰٫۲۲۸**	۰٫۱۷۹**	۰٫۱۵۰**	۰٫۱۵۹**	۰٫۱۴۹**	کمال‌گرایی جامعه‌مدار
۰٫۴۳۰**	-	۰٫۳۹۲**	۰٫۲۸۹**	-۰٫۳۵۸**	ویژگی شخصیتی N
۰٫۳۶۲**	۰٫۱۲۴**	۰٫۳۷۲**	۰٫۳۸۰**	۰٫۳۱۷**	ویژگی شخصیتی E
۰٫۱۱۰**	-۰٫۲۰۷**	۰٫۱۶۱**	۰٫۱۷۶**	۰٫۱۱۸**	ویژگی شخصیتی O
۰٫۲۰۵**	-۰٫۱۶۵**	۰٫۲۴۰**	۰٫۲۶۲**	۰٫۱۹۳**	ویژگی شخصیتی A
۰٫۵۹۲**	-۰٫۲۱۴**	۰٫۵۶۲**	۰٫۶۶۸**	۰٫۵۱۰**	ویژگی شخصیتی C
۰٫۳۵۲**	۰٫۳۲۹**	۰٫۳۷۳**	۰٫۴۷۸**	۰٫۳۲۹**	ویژگی شخصیتی

** معناداری در سطح ۹۹ درصد

خروجی آزمون همبستگی اسپیرمن بین ابعاد متغیرها نشان می‌دهد متغیر کمال‌گرایی بیشتر بر بعد ناراحتی از اهمال‌کاری تأثیر دارد. متغیر اضطراب امتحان بیشتر بر بعد آمادگی برای مطالعه قبل از امتحان هم‌بسته است. تمام ابعاد ویژگی‌های شخصیتی با اهمال‌کاری در تکالیف درسی رابطه آماری معنادار دارند اما شدت، حتی جهت هم‌تغییری این ابعاد، متفاوت است. ویژگی شخصیتی C بیشترین هم‌تغییری را با متغیر وابسته اهمال‌کاری به خصوص در زمینه انجام تکالیف داراست.

در سطح نظری و در زمینه عوامل روانی و شخصیتی مؤثر بر اهمال‌کاری، مدعاهایی در قالب فرضیه مطرح شد که صدق یا کذب آن‌ها تنها بر اساس گزاره‌های مشاهده‌ای و شواهد تجربی قابل دآوری است.

فرضیه اصلی: کمال‌گرایی، اضطراب امتحان و ویژگی شخصیت، توانایی پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی را دارد.

در بررسی تجربی این فرضیه، تلاش شده است وزن هر سه متغیر مستقل (کمال‌گرایی، اضطراب

امتحان و ویژگی شخصیت) در تبیین متغیر وابسته (اهمال کاری تحصیلی) مشخص شود. خروجی آزمون رگرسیون چندگانه همزمان در جدول ۵ نمایش یافته است.

جدول ۵. خروجی آزمون رگرسیون چندگانه متغیرهای مستقل و وابسته

ضرایب	کمال گرایی	اضطراب امتحان	ابعاد شخصیت
R	۰,۵۰۲		
R ²	۰,۲۵۲		
F	۴۰,۷۳۱		
Sig	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
Constant	۲۶,۵۴۸		
B	۰,۱۰۸	۰,۲۱۱	۰,۱۸۳

خروجی آزمون رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد که رابطه بین سه متغیر مستقل با متغیر وابسته معنادار و ضریب همبستگی رگرسیونی متغیرهای مستقل (کمال گرایی، اضطراب امتحان و ابعاد شخصیت) بر متغیر وابسته (اهمال کاری تحصیلی) معادل ۰,۵۰۲ است. نسبتی از واریانس متغیر اهمال کاری تحصیلی که از طریق متغیرهای مستقل تبیین شده ۰,۲۵ است؛ این مقدار در سطح ۰,۰۱ معنادار است.

براساس یافته‌های تجربی تحقیق معادله رگرسیون از این قرار است:

$$(ابعاد شخصیت) + ۰,۱۸۳ + (اضطراب امتحان) + ۰,۲۱۱ + (کمال گرایی) + ۰,۱۰۸ + ۲۶,۵۴۸ = (اهمال کاری)$$

بر اساس این معادله رگرسیون، اگر سطح متغیرهای مستقل ثابت نگه داشته شود، درجه عرض از مبدا اهمال کاری تحصیلی برابر با ۲۶,۵ است. اگر متغیرهای مستقل به طور همزمان وارد تحلیل شوند، به ازای یک واحد کاهش (تغییر منفی) در متغیرهای مستقل، به اندازه ۰,۵ واحد از میزان اهمال کاری تحصیلی کاسته می‌شود.

سه فرضیه فرعی پژوهش عبارت‌اند از:

فرضیه اول: ویژگی‌های شخصیتی توانایی پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی معناداری را دارد.
 فرضیه دوم: کمال‌گرایی توانایی پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی را دارد، به این معنا که هرچه کمال‌گرایی دانش‌آموزان بالاتر باشد میزان اهمال‌کاری در آن‌ها بیشتر است.
 فرضیه سوم: اضطراب امتحان توانایی پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی را دارد، به این معنا که هر چه اضطراب امتحان دانش‌آموزان بالاتر باشد، اهمال‌کاری تحصیلی در آن‌ها بیشتر است.
 خروجی آزمون‌های رگرسیون تک‌متغیره اهمال‌کاری تحصیلی و متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶. خروجی آزمون‌های رگرسیون تک‌متغیره ویژگی‌های شخصیتی، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان با اهمال‌کاری

تحصیلی							متغیر
R	R ²	F	Sig	Constant	β		
۰,۳۰۷	۰,۰۹۴	۱۸,۳۴۶	۰,۰۰۰	۴۲,۴۱۸	۰,۲۱۱	پسر	ویژگی‌های شخصیتی
۰,۳۳۸	۰,۱۱۴	۲۳,۹۵۹	۰,۰۰۰	۳۹,۶۴۴	۰,۲۴۳	دختر	
۰,۳۲۴	۰,۱۰۵	۴۲,۷۵۷	۰,۰۰۰	۴۱,۱۸۹	۰,۲۲۵	کل	
۰,۱۰۴	۰,۰۱۱	۱,۹۲۸	۰,۰۰۰	۵۶,۶۴۲	۰,۰۷۹	پسر	کمال‌گرایی
۰,۲۸۸	۰,۰۸۳	۱۶,۹۸۳	۰,۰۰۰	۴۵,۳۹۸	۰,۱۹۰	دختر	
۰,۲۱۰	۰,۰۴۴	۱۶,۹۳۶	۰,۰۰۰	۴۹,۸۲	۰,۱۴۷	کل	
۰,۴۲۰	۰,۱۷۶	۳۷,۶۹۱	۰,۰۰۰	۵۵,۸۸۳	۰,۲۶۷	پسر	اضطراب امتحان
۰,۳۶۸	۰,۱۳۶	۲۹,۵۲۴	۰,۰۰۰	۵۶,۵۸۶	۰,۲۰۳	دختر	
۰,۳۸۶	۰,۱۴۹	۶۳,۹۹۶	۰,۰۰۰	۵۶,۵۳۸	۰,۲۲۵	کل	

خروجی آزمون رگرسیون تک‌متغیره (جدول ۶) نشان می‌دهد رابطه بین دو متغیر ویژگی‌های شخصیتی و اهمال‌کاری تحصیلی، معنادار و ضریب همبستگی رگرسیونی متغیر ویژگی‌های شخصیتی بر اهمال‌کاری تحصیلی معادل ۰,۳۲۴ است. نسبتی از واریانس متغیر اهمال‌کاری تحصیلی که از طریق متغیر ویژگی‌های شخصیتی تبیین شده ۰,۱ است؛ این مقدار در سطح ۰,۰۱ معنادار است.

بررسی رگرسیون متغیر ویژگی‌های شخصیتی بر متغیر اهمال‌کاری تحصیلی با تفکیک عامل جنسیت، نشان می‌دهد ویژگی‌های شخصیتی در میان دختران، بیشتر از پسران به اهمال‌کاری تحصیلی منجر می‌شود. بر اساس یافته‌های تجربی کل پاسخگویان، تحقیق معادله رگرسیون از این قرار است:

$$(ویژگی‌های شخصیتی) = ۰,۲۲۵ + ۴۱,۱۸۹ = (\text{اهمال‌کاری})$$

بر اساس این معادله رگرسیون اگر ویژگی‌های شخصیتی ثابت نگه داشته شود، درجه عرض از مبدأ اهمال‌کاری تحصیلی برابر با ۴۱,۲ است. اگر متغیر ویژگی شخصیت وارد تحلیل شود، به ازای یک واحد تغییر در ابعاد شخصیت، به اندازه ۰,۲۲۵ واحد تغییر در همان جهت در میزان اهمال‌کاری تحصیلی قابل تخمین است.

خروجی آزمون رگرسیون تک‌متغیره (جدول ۶) نشان می‌دهد رابطه بین دو متغیر کمال‌گرایی و اهمال‌کاری تحصیلی معنادار و ضریب همبستگی رگرسیونی متغیر کمال‌گرایی بر اهمال‌کاری تحصیلی معادل ۰,۲۱ است. نسبتی از واریانس متغیر اهمال‌کاری تحصیلی که از طریق متغیر کمال‌گرایی تبیین شده ۰,۴۴۰ است؛ این مقدار در سطح ۰,۰۱ معنادار است. بررسی رگرسیون کمال‌گرایی بر اهمال‌کاری تحصیلی با تفکیک عامل جنسیت نشان می‌دهد کمال‌گرایی در میان دختران، بیشتر از پسران به اهمال‌کاری تحصیلی منجر می‌شود.

بر اساس یافته‌های تجربی کل پاسخگویان، تحقیق معادله رگرسیون از این قرار است:

$$(\text{کمال‌گرایی}) = ۰,۱۴۷ + ۴۹,۸۲ = (\text{اهمال‌کاری})$$

بر اساس این معادله رگرسیون اگر متغیر کمال‌گرایی وارد تحلیل شود، به ازای یک واحد کاهش (تغییر منفی) در کمال‌گرایی، به اندازه ۰,۱۵ واحد از میزان اهمال‌کاری تحصیلی کاسته می‌شود.

خروجی آزمون رگرسیون تک‌متغیره (جدول ۶) نشان می‌دهد رابطه بین دو متغیر اضطراب امتحان و اهمال‌کاری تحصیلی معنادار و ضریب همبستگی رگرسیونی متغیر اضطراب امتحان بر اهمال‌کاری تحصیلی معادل ۰,۳۸۶ است. نسبتی از واریانس متغیر اهمال‌کاری تحصیلی که از طریق متغیر اضطراب امتحان تبیین شده ۰,۱۵ است؛ این مقدار در سطح ۰,۰۱ معنادار است. بررسی رگرسیون اضطراب امتحان بر اهمال‌کاری تحصیلی با تفکیک جنسیت نشان می‌دهد این رابطه در

بین پسران کمی بیشتر از دختران است به این معنا که اضطراب امتحان در پسران بیشتر از دختران باعث اهمال‌کاری تحصیلی است.

بر اساس یافته‌های تجربی کل پاسخگویان، معادله رگرسیون از این قرار است:

$$\text{(اضطراب امتحان)} = ۰,۲۲۵ + ۵۶,۵۳۸ \times \text{(اهمال‌کاری)}$$

بر اساس این معادله رگرسیون اگر سطح اضطراب امتحان ثابت نگه داشته شود، درجه عرض از مبدأ اهمال‌کاری تحصیلی برابر با ۵۶,۵۳۸ است. اگر متغیر اضطراب امتحان وارد تحلیل شود، به ازای یک واحد کاهش (تغییر منفی) در اضطراب امتحان، به اندازه ۰,۲۲ واحد کاهش میزان اهمال‌کاری تحصیلی قابل تخمین است.

بحث و نتیجه‌گیری

اهمال‌کاری در زمینه تکالیف تحصیلی مشکل رایجی در میان دانش‌آموزان است و از مهم‌ترین علل شکست یا عدم موفقیت فراگیران در یادگیری و دستیابی به برنامه‌های پیشرفت تحصیلی است. متغیر اصلی این تحقیق اهمال‌کاری تحصیلی است که عوامل مؤثر بر آن به شکل سه فرضیه مطرح و بر اساس داده‌های میدانی سنجیده شدند. نتایج آزمون فرضیه‌ها از این قرارند:

فرضیه اول: بین ویژگی‌های شخصیتی و اهمال‌کاری تحصیلی رابطه همبستگی معناداری وجود دارد.

نوجوانان دارای ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و روان‌شناختی خاصی هستند. نتایج تحلیل آماری داده‌ها رابطه معنادار بین ویژگی‌های شخصیتی و اهمال‌کاری تحصیلی را نشان می‌دهد که با نتایج پژوهش‌های پیشین عبدالمحمدی، غدیری صورمان‌آبادی و ابراهیم‌زاده (۱۳۹۹)، رنجبر (۱۳۹۳)، عاشوری (۱۳۹۳)، دانشگر سلوکلوئی (۱۳۹۵)، سلطانی (۱۳۹۴) که نشان می‌دهند وظیفه‌شناسی، روان‌رنجوری و انعطاف‌پذیری می‌توانستند به طور معناداری متغیرهای اهمال‌کاری تحصیلی را پیش‌بینی کنند همخوان است. همچنین، با یافته‌های پژوهش کیم، فرناندز و ترییر (۲۰۱۷) که نشان دادند برون‌گرایی و روان‌رنجوری به اهمال‌کاری فعال مرتبط هستند، همراستا است.

براساس نتایج تحقیق حاضر، از میان ابعاد ویژگی‌های شخصیتی، باوجدان بودن و وظیفه‌مداری بیش از سایر ابعاد شخصیت با اهمال‌کاری رابطه همبستگی دارند. در تبیین این یافته می‌توان گفت که شخص وظیفه‌مدار تنها بر چند هدف متمرکز می‌شود و کوشش زیادی برای به دست آوردن آن‌ها می‌کند. فرد وظیفه‌مدار، کارآمد، مرتب و مسئول است و نظم و دقت زیادی در انجام امور دارد. قابل اطمینان است و از هیچ تلاشی برای انجام تکلیفی که به او محول می‌شود، کوتاهی و قصور نمی‌ورزد. بنابراین، بین تأکید بر مسئولیت و سخت‌کوشی با تأخیر یا دوری از انجام وظایف و مسئولیت‌ها، تصمیم‌ها یا تکالیفی که باید انجام شود، ناهماهنگی وجود دارد و رابطه منفی وظیفه‌مداری با اهمال‌کاری تحصیلی دور از انتظار نیست.

فرضیه دوم: بین کمال‌گرایی و اهمال‌کاری تحصیلی رابطه همبستگی معنادار وجود دارد، به این معنا که هر چه کمال‌گرایی دانش‌آموزان بالاتر باشد؛ میزان اهمال‌کاری در آن‌ها بیشتر است. نتایج آزمون آماری داده‌های تحقیق، رابطه همبستگی معنادار میان کمال‌گرایی و اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان را نشان داد که با یافته‌های پژوهش‌های پیشین ندافی و کوروش‌نیا (۱۳۹۳)، غلامی (۱۳۹۴)، ذراتی و خیر (۱۳۹۳)، تمنایی‌فر و منصوره نیک (۱۳۹۲)، و نصری، شاهرخی و دماوندی (۱۳۹۲) که نشان داده‌اند کمال‌گرایی، پیش‌بین مناسبی برای اهمال‌کاری تحصیلی است، همخوان است. همچنین، با یافته‌های پژوهش‌های فلت، پانیکو و هویت (۲۰۱۳)، کاپان (۲۰۱۰) که نشان داده‌اند کمال‌گرایی می‌تواند اهمال‌کاری تحصیلی را پیش‌بینی کند، هماهنگ است.

افراد کمال‌گرا و اهمال‌کار ویژگی‌های شناختی مشترکی دارند که باعث می‌شود هر دو بر معیارهای مطلق بی‌عیب و نقص انجام‌دادن کارها تأکید کنند. همچنین، باورهای غیرمنطقی به عنوان عوامل مشترک بین افراد اهمال‌کار و کمال‌گراست و ترس از شکست و ویژگی بارزی است که باعث می‌شود افراد کمال‌گرا، اهمال‌کاری داشته باشند. همچنین در زمینه ارتباط معنادار کمال‌گرایی و اهمال‌کاری می‌توان گفت هنگامی که شخص، معیارها و استانداردهای بالایی را برای خود در نظر می‌گیرد و اگر معیارهایش با توانایی‌هایش هماهنگ نباشد به طور معمول مضطرب و نگران می‌شود و این نگران بودن درباره رسیدن به اهداف و انتظارات شخصی با اطمینان پایین شخص به

توانایی‌هایش در انجام یک تکلیف ارتباط دارد که همین باعث می‌شود شخص در انجام یک تکلیف تأخیر داشته باشد و در واقع دچار اهمال‌کاری شود. آن‌ها به جای تمام‌کردن کار، تعلل می‌ورزند و این افراد به این دلیل که انتظارات آنها به گونه نامعقولی بالاست، اضطراب زیادی دارند و بیش از اندازه نگران شکست‌های کوچک و اشتباهات جزئی هستند.

فرضیه سوم: بین اضطراب امتحان و اهمال‌کاری تحصیلی رابطه همبستگی معنادار وجود دارد؛ به این معنا که هر چه اضطراب امتحان دانش‌آموزان بالاتر باشد، اهمال‌کاری تحصیلی در آن‌ها بیشتر است.

یافته‌های پژوهش درباره پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان براساس اضطراب امتحان با نتایج پژوهش پیشین کوثری (۱۳۹۱)، نصری، شاهرخی و دماوندی (۱۳۹۲) و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۴) همراستاست. در تبیین این یافته می‌توان گفت که افراد در انجام تکلیف اهمال‌کاری می‌کنند زیرا تکالیف آزردهنده یا استرس‌زاست. پس کسانی که بیشتر مستعد تجربه کردن استرس هستند بایستی بیشتر اهمال‌کاری کنند. دانش‌آموزانی که اضطراب بالایی دارند در انجام تکالیف پشتکار ندارند یا از تکالیف دشوار اجتناب می‌کنند و رفتارهایی مشابه با اهمال‌کاری نشان می‌دهند. بنابراین، اهمال‌کاری یک مکانیزم برای کاهش ناراحتی‌های ناشی از اضطراب است.

به طور خلاصه می‌توان گفت آزمون آماری داده‌های تحقیق نشان می‌دهد بین متغیرهای مستقل ویژگی‌های شخصیت، کمال‌گرایی و اضطراب امتحان و متغیر وابسته اهمال‌کاری تحصیلی، رابطه هم‌تغییری معنادار وجود دارد. رابطه بین کمال‌گرایی و اهمال‌کاری از لحاظ آماری معنادار، هم‌جهت اما ضعیف است. رابطه هم‌تغییری بین اضطراب امتحان و اهمال‌کاری و رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی نیز از نظر آماری معنادار و هم‌جهت و شدت رابطه در سطح متوسط است. یافته‌های تحقیق حاضر با یافته‌های پژوهش‌های پیشین رحیمی قران (۱۳۹۵)، و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۴) که بیان می‌کنند میان اهمال‌کاری تحصیلی با کمال‌گرایی و ویژگی‌های شخصیت و اضطراب امتحان رابطه وجود دارد، تأیید شده است. همچنین، یافته‌های پژوهش‌های کیلبرت، نائوفل و یان‌سی (۲۰۱۵)، کگان و همکاران (۲۰۱۰)، اونز و نیوبگین^۱ (۲۰۰۰)، استیل (۲۰۰۷) که نشان دادند بین

اهمال‌کاری تحصیلی با کمال‌گرایی و ویژگی شخصیتی و اضطراب امتحان رابطه وجود دارد، هماهنگ است. خروجی آزمون رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد رابطه بین سه متغیر مستقل با متغیر وابسته معنادار و ضریب همبستگی رگرسیونی متغیرهای مستقل (کمال‌گرایی، اضطراب امتحان و ابعاد شخصیت) بر متغیر وابسته (اهمال‌کاری تحصیلی) معادل ۰/۵۰۲ است.

پیشنهاد می‌شود مدارس در برنامه‌های مشاوره‌ای خود برنامه‌هایی را برای اطلاع‌رسانی و کمک به خانواده‌ها و اولیای مدرسه در جهت افزایش حمایت از دانش‌آموزان تدوین کنند و ضروری است برای آموزش والدین و خانواده‌ها و معلمان اقداماتی صورت گیرد تا سطح آگاهی آن‌ها در مورد اهمال‌کاری تحصیلی و تأثیر آن بر جنبه‌های مختلف به خصوص در زمینه پیشرفت تحصیلی افزایش یابد. همچنین، باید اقداماتی برای تشخیص و شناسایی دانش‌آموزانی که دچار اهمال‌کاری هستند، صورت گیرد و مداخله درمانی لازم برای کاهش یا رفع اهمال‌کاری تحصیلی به دانش‌آموزان ارائه شود.

منابع

- ابوالقاسمی، عباس، اسدی مقدم، عزیزه، نجاریان، بهمن، و شکرکن، حسین (۱۳۷۵). ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش اضطراب امتحان در دانش‌آموزان پایه سوم دوره راهنمایی تحصیلی اهواز. *مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۳ و ۴، ۷۳-۶۱.
- الیس، آلبرت، و نال، ویلیام جیمز (۱۳۸۲). *روان‌شناسی اهمال‌کاری*. ترجمه محمدعلی فرجاد، تهران: انتشارات رشد.
- بشارت، محمدعلی (۱۳۸۶). ساخت و اعتباریابی مقیاس کمال‌گرایی چندبعدی. *پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۱۰ (۱۹)، ۶۷-۴۹.
- تمنایی‌فر، محمدرضا، و منصوری نیک، اعظم (۱۳۹۲). تبیین اهمال‌کاری بر اساس صفات شخصیتی، کمال‌گرایی و رضایت از زندگی. *انجمن آموزش عالی*، ۵ (۴)، ۱۸۵-۱۶۵.
- جوکار، بهرام، و دلاورپور، محمدآقا (۱۳۸۶). رابطه تعلل‌ورزی آموزشی با اهداف پیشرفت. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی الزهرا، ۳ (۳)، ۸۰-۶۱.
- حق‌شناس، حسن، بهره‌دار، محمدجعفر، و رحمن ستایش، زهرا (۱۳۸۸). کارآزمایی کاهش اضطراب امتحان در گروهی از نوجوانان پیش‌دانشگاهی. *روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۵ (۱)، ۶۹-۶۳.
- دانشگر سلوکویی، رعنا (۱۳۹۵). *رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت با اهمال‌کاری تحصیلی*، نقش واسطه‌ای خودتنظیمی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه پیام نور استان فارس.
- ذراتی، ناهید، و خیر، محمد (۱۳۹۳). پیش‌بینی سلامت روان بر اساس ابعاد کمال‌گرایی و اهمال‌کاری تحصیلی در دانشجویان پزشکی. *راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی*، ۱ (۱)، ۱-۱۰.

رحیمی قزان، اعظم (۱۳۹۵). تبیین اهمال‌کاری تحصیلی بر اساس کمال‌گرایی، ویژگی شخصیتی با توجه به نقش واسطه‌ای خود ناتوان‌سازی در دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه کاشان.

رنجبر، زهره (۱۳۹۳). پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی بر اساس پنج عامل شخصیت و نقش واسطه‌ای راهبردهای خودگردانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه یاسوج.

سلطانی، معصومه (۱۳۹۴). پیش‌بینی تعلق‌ورزی تحصیلی بر اساس باورهای فراشناختی و پنج عامل شخصیت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

شیخ‌الاسلامی، علی (۱۳۹۴). پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی بر اساس راهبردهای شناختی، راهبردهای فراشناختی و اضطراب امتحان دانشجویان. راهبردهای شناختی در یادگیری، ۱۰(۱)، ۸۱-۱۰۱.

عاشوری، اکرم (۱۳۹۳). رابطه ویژگی‌های شخصیتی با سبک‌های هویت و تعهد با اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه تربیت شهید رجایی.

عبدالمحمدی، کریم، غدیری صورمان‌آبادی، فرهاد، و ابراهیم‌زاده، خوشدوی (۱۳۹۹). نقش پنج عامل بزرگ شخصیت و سازگاری اجتماعی در پیش‌بینی تعلق‌ورزی آموزشی دانش‌آموزان. مطالعات آموزشی و آموزشی، ۹(۲۳)، ۱۳۵-۱۱۷.

غلامی، سمیه (۱۳۹۴). بررسی رابطه خودکارآمدی و ابعاد کمال‌گرایی با اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستان شهر قم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه کاشان.

کوثری، رجبعلی (۱۳۹۱). رابطه بین اهمال‌کاری تحصیلی، انگیزه پیشرفت و اضطراب امتحان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی عمومی، دانشگاه فردوسی مشهد.

ندافی، لیلا و کوروش‌نیا، مریم (۱۳۹۳). رابطه باورهای غیرمنطقی و کمال‌گرایی با اهمال‌کاری تحصیلی. *اصول بهداشت روانی*، ۱۸، ۵۱۲-۵۰۵.

نصری، صادق، شاهرخی، مسلم، و دماوندی، مجیدابراهیم (۱۳۹۲). پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی بر اساس کمال‌گرایی و اضطراب امتحان در دانشجویان دانشگاه. پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۱(۱)، ۳۸-۲۵.

- Ackerman, D., Gross, S., & Barbara, L. (2005). My instructor made me do it: task characteristics of procrastination. *Marketing Education*, 27(5), 4-13.
- Balkis, M., & Dura, E. (2007). The evaluation of the major characteristic and aspects of the procrastination in the framework of psychological counseling and guidance. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 7, 376-385.
- Capan, E. (2010). Relationship among perfectionism, academic procrastination and life satisfaction of university students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 1665-1671.
- Costa, P., & McCrae, T. (1992). *Revised NEO personality inventory and NEO five inventory professional manual odssa*. Psychological Assessment Resources.
- Eysenck, H. J. & Eysenck, M. W. (1985). *Personality and individual Differences: A natural science approach*. New York: Plenum.
- Firtzsche, B. A., Yang, B. R., & Hickson, K. C. (2003). Individual differences in academic procrastination tendency and writing success. *Personality and Individual Differences*, 35, 1549-1557.
- Flett, G., Panico, T., & Hewitt, P (2013). Perfectionism, Type a behavior, and self-efficacy. *Curr Psychol*, 30, 105-116.
- Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (2003). *Multidimensional Perfectionism Scale (MPS): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Jiao, G., DaRosVosele, D. A., Collins, Kathleen, M. T., & Onwuegbuzie, A. J. (2011). Academic procrastination and the performance of graduatelevel cooperative groups in research methods courses. *The Scholarship of Teaching and Learning*, 11(1), 119-138.
- Kagan, M., Cakir, O., Ilhan, T., & Kandemir, M. (2010). The explanation of the academic procrastination behavior of university students with perfectionism, obsessive-compulsive and five factor personality traits. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 2121-2125.
- Kim, S., Fernandez, S., & Terrier, L. (2017). Procrastination, personality traits, and academic performance: When active and passive procrastination tell a different story. *Personality and Individual Differences*, 108, 157-154.
- Klibert, J., Naufel, C., & Yancey, N. (2015). Associations between perfectionism and procrastination: Examining cognitive schemas and gender. *Rat-Emo Cognitive-Behav Ther*, 33, 160-178.
- Owens, A. M., & Newbegin, I. (2000). Academic procrastination of adolescents in English and Mathematics: Gender and personality variations. *Social Behavior & Personality*, 15(5), 111-124.

- Seo, E. A. (2008). Self-efficacy as a mediator in the relationship between self-oriented perfectionism and academic procrastination. *Social Behaviour and Personality*, 36(6), 274-265.
- Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Counseling Psychology*, 31, 503-509.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65-94.
- Watson, D. C. (2001). Procrastination and the fivefactor model: Afacet level analysis. *Personality and Individual Differences*, 30, 149-158.

